

Förslag till nationell plan för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning

Remiss från Nationella vårdkompetensrådet
Remisstid den 21 november 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarråden Torun Boucher och Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Nationella vårdkompetensrådet har lämnat ett förslag till nationell plan för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning med syfte att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning av legitimerad personal. Förslaget har remitterats till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Uppdraget omfattar offentliga och privata vårdgivare inom både regionalt och kommunalt finansierad hälso- och sjukvård. Rådet önskar inhämta synpunkter på 25 förslag på insatser för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning som föreslås i den nationella planen. Planen föreslås gälla för perioden 2025–2028 för att skapa långsiktiga förutsättningar för planering.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och äldrenämnden. Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har svarat med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret instämmer i rådets förslag som rör kommunal hälso- och sjukvård och anser att förslagen är bra men att vissa förtydligande bör göras kring vilken medicinsk kompetens som ska finnas på alla ledningsnivåer samt vilket förhållande som den föreslagna planen har till andra styrdokument och närliggande utredningar.

Socialförvaltningen anser att 24 av de 25 förslagen är bra och genomtänkta för den regionala delen av hälso- och sjukvården men att det saknas ett samlat förslag till åtgärds paket för den kommunala primärvården och att detta behöver förstärkas i förslagen.

Äldreförvaltningen instämmer i flera av rådets förslag på insatser. Dock önskas ett förtydligande om vilket förhållande som den förslagna nationella planen för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning har till andra styrdokument.

Föredragande borgarrådens synpunkter

Vi står inför betydande utmaningar när det gäller kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen och socialtjänsten. Den demografiska utvecklingen och den ökade efterfrågan på vård och omsorg driver behovet av olika medicinska kompetenser, såsom sjuksköterskor, fysioterapeuter och arbetsterapeuter inom den kommunala hälso- och sjukvården. Vi vill också lyfta fram att kompetensförsörjningen av undersköterskorna, som utgör en av de största yrkesgrupperna inom stadens vård- och omsorg, också är av stor vikt.

Stockholms stad arbetar aktivt för att säkerställa kompetensförsörjningen, särskilt inom äldreomsorgen och socialtjänsten. Detta sker genom förbättrade arbetsvillkor, kompetenshöjande insatser och organisationsförändringar, allt för att attrahera och behålla kompetenta medarbetare.

Vi välkomnar Nationella vårdkompetensrådets förslag till en nationell plan för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning, särskilt det som berör den kommunala hälso- och sjukvården. Vi hoppas att planen kommer att stärka kompetensförsörjningen för de berörda yrkesgrupperna och bidra till att uppvärdera jobben inom stadens äldreomsorg och socialtjänst.

I övrigt hänvisar vi till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 6 november 2024

Torun Boucher och Alexander Ojanne

Bilaga

Remiss - Förslag till nationell plan för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning, dnr KS 2024/894-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

På regeringens uppdrag har Nationella vårdkompetensrådet i dialog med berörda aktörer tagit fram förslag till en nationell plan för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Rådets genomförande av planen består i att förankra, samordna och följa upp de berörda aktörernas arbete med planeringen av kompetensförsörjningen genom de 25 insatserna som rådet föreslår i planen. De berörda aktörerna är kommuner, regioner, statliga myndigheter såsom universitet och högskolor, Socialstyrelsen och Universitetskanslersämbetet, samt regeringen.

Planen föreslås gälla för perioden 2025–2028 för att skapa långsiktiga förutsättningar för planering. Uppföljningen av planen sker årligen i en rapport där rådet följer upp och redovisar hur de berörda aktörernas arbete med förslagen fortlöper utifrån de process- och effektmål som framgår av planen.

Rådet lämnar två förslag som berör kompetens på ledningsnivå, dels att kommuner bör säkerställa att medicinsk kompetens finns på alla ledningsnivåer inom den kommunala hälso- och sjukvården och dels att regioner bör säkerställa att verksamhetschefer vid universitetssjukvårdsenheter är vetenskapligt meriterade.

Elva förslag är särskilt formulerade för att förbättra förutsättningar för att attrahera, behålla och locka tillbaka medarbetare till hälso- och sjukvården genom att förbättra arbetsmiljön och ge hållbara förutsättningar för personalen.

Fem förslag lämnas angående Hälso- och sjukvårdens organisation, verksamhet och ledning. När det gäller universitet och högskolor lämnas ett förslag om verksamhet och fem förslag om utbildning och forskning.

De kvarvarande tre förslagen handlar om professorer och andra lärare vid universitet och högskolor.

Nationella vårdkompetensrådet önskar inhämta synpunkter på de 25 förslag på insatser för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning som rådet föreslår i den nationella planen.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och äldrenämnden. Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har svarat med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i rådets förslag som rör kommunal hälso- och sjukvård.

Stadsledningskontoret anser dock att förslaget att *kommuner bör säkerställa att medicinsk kompetens finns på alla ledningsnivåer inom den kommunala hälso- och sjukvården samt att mandat, innehåll och syfte tydliggörs inom och mellan respektive nivå* skulle kunna tydliggöras avseende vilken medicinsk kompetens som ska finnas på alla ledningsnivåer.

Stadsledningskontoret önskar även ett förtydligande om vilket förhållande som den föreslagna nationella planen för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning har till andra styrdokument och närliggande utredningar. Till exempel väntas regeringens utredning Stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård Dir 2023:98 vara klar hösten 2024 där staden behöver bevaka eventuella förslag.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remiss *Förslag till nationell plan för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning* anses vara besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 oktober 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Det är mycket angeläget att hitta vägar och metoder för att säkra tillgången till kompetens i Sveriges hälso- och sjukvård. Förvaltningen anser att 24 av de 25 förslagen är bra och genomtänkta för den regionala delen av hälso- och sjukvården, men att det saknas ett samlat förslag till åtgärds paket för den kommunala primärvården och att detta behöver förstärkas i förslagen.

När det gäller ett av förslagen gällande Hälso- och sjukvårdens ledning (punkt 5.2.1) att kommuner bör säkerställa att medicinsk kompetens finns på alla ledningsnivåer inom den kommunala hälso- och sjukvården samt att mandat, innehåll och syfte tydliggörs inom och mellan respektive nivå anser förvaltningen att förslaget skulle kunna tydliggöras.

I Sveriges kommuner bedrivs den kommunala hälso- och sjukvården på primärvårdsnivå och upp till den kompetens som sjuksköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut har i kraft av sin legitimation samt eventuella vidareutbildning.

Den kommunala hälso- och sjukvården bedrivs i en socialtjänstkontext, och det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret träder i Stockholms län in först när vissa utpekade biståndsbeslut enligt Socialtjänstlagen eller LSS fattas. Det betyder att kommunens hälso- och sjukvårdsansvar inträder utan grund i hälso- och sjukvårdslagens definition av vad som är hälso- och sjukvård, dvs åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador.

Förvaltningen bedömer att attraktiviteten för kompetensförsörjningen skulle öka om den kommunala hälso- och sjukvården får status som en egen verksamhetsgren och att den kommunala hälso- och sjukvården följs upp med egna nyckeltal, jämförbara kostnader, effekter etc. Det finns en utmaning att attrahera och behålla kompetenta

medarbetare när den kommunala hälso- och sjukvården styrs utifrån principer som inte är kopplade till hälso- och sjukvårdskompetens, yrkeslegitimation i en verksamhet och kontext som inte har sitt ursprung i hälso- och sjukvårdslogik.

Med undantag för ovanstående synpunkter är förvaltningen positiv till att all hälso- och sjukvård föreslås bli mer forsknings- och kunskapsbaserad och att sådana arbetsmiljöfaktorer, och sådant ledarskap som gynnar kompetensförsörjningen blir verklighet.

Socialförvaltningens kontorsutlåtande översänds till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Äldreförvaltningen

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förslag inom hälso- och sjukvårdens organisation, verksamhet och ledning

Rådets förslag till insats: Kommuner bör säkerställa att medicinsk kompetens finns på alla ledningsnivåer inom den kommunala hälso- och sjukvården samt att mandat, innehåll och syfte tydliggörs inom och mellan respektive nivå.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag men efterlyser ett förtydligande om vilken medicinsk kompetens som ska finnas på alla ledningsnivåer. Äldreförvaltningen har i tidigare PM - Säkerställa likställighet och tillgång till likvärdig vård och omsorg Dnr ALD 2021/433 lyft behovet av att utveckla tydliga ledningsstrukturer och processer samt samverkansorganisationer för hälso- och sjukvården inom staden både centralt och på stadsdelsnivå. Staden behöver även bevaka eventuella nya förslag som ges i regeringens utredningen Stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård Dir 2023:98 som väntas vara klar hösten 2024.

Rådets förslag till insats: Regioner och kommuner bör besluta om ett normspann för antal medarbetare som den verksamhetsnära chefen har ansvar för.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag. Staden har tagit fram en riktlinje för chefsstruktur. Staden har utifrån organisations- och arbetsmiljöforskningen tagit fram ett riktvärde att utgå ifrån för antalet medarbetare per chef. Riktvärdet baseras bland annat på verksamhetens olika komplexitet och ska vara cirka 10 till cirka 30 medarbetare per chef.

Förslag gällande personal inom hälso- och sjukvården

Rådets förslag till insats: Regioner och kommuner bör skapa förutsättningar för och följa verksamheternas systematiska arbetsmiljöarbete, bland annat genom att utveckla insatser som främjar en god arbetsmiljö.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag.

Rådets förslag till insats: Regioner och kommuner bör arbeta systematiskt med att stödja medarbetarna till att arbeta med arbetsuppgifter som är prioriterade i relation till sin kompetens.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag.

Rådets förslag på insats: Regioner och kommuner bör vidta åtgärder för att säkerställa att digitala verktyg är användarvänliga och effektiva.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag. Äldreförvaltningen har sedan 2024 en digitaliseringsplan med inriktning 2025-2026. Planen är ett gemensamt vägledande underlag för att möta och hantera aktuella och framtida behov av verksamhetsutveckling med stöd av teknik inom äldreomsorgen.

Rådets förslag till insats: Regioner och kommuner bör skapa förutsättningar för verksamhetschefen att säkerställa tid och resurser för systematisk och kontinuerlig fortbildning och kompetensutveckling för professionerna inom hälso- och sjukvården.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag. Fortbildning i nya tekniker och arbetssätt är nödvändigt för att medarbetaren ska kunna genomföra sina arbetsuppgifter på ett patientsäkert sätt och för att verksamheterna ska kunna följa kunskapsutvecklingen. Stadens kliniskt tränings centrum (KTC) och metodrum är ett bra exempel på hur stadens verksamheter arbetar med att säkerställa medarbetarnas möjlighet till kontinuerlig fortbildning i nya tekniker och arbetssätt. Verksamheterna behöver ge förutsättningar för medarbetare att delta. Staden behöver även bevaka den kommande utredningen, Behörighet och yrkesreglering inom hälso- och sjukvården och tandvården Dir 2023:148. I den analyseras förändringar som kan behövas i regelverk och strukturer för reglerade yrken. Bland annat kommer utredningen bedöma om det är lämpligt att införa krav på kontinuerlig fortbildning för vissa legitimerade yrkesgrupper.

Rådets förslag till insats: Regioner, kommuner, universitet och högskolor bör öka möjligheterna till kompetensutveckling och karriärvägar för respektive profession.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag. Staden har påbörjat ett arbete med att införa kompetenstege för legitimerad sjuksköterska.

Rådets förslag till insats: Regioner, kommuner, universitet och högskolor bör samverka för att stimulera karriärutvecklingsprogram i syfte att öka antalet erfarna forskarhandledare inom regioner och kommuner.

Förvaltningen har inte några synpunkter på förslaget.

Rådets förslag till insats: Regioner och kommuner bör genomföra insatser i syfte att öka förutsättningarna för att seniora medarbetare ska vilja arbeta kvar i hälso- och sjukvården.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag.

Rådets förslag på insats: Regioner, kommuner, universitet och högskolor bör genomföra insatser för att främja rekryteringen av underrepresenterat kön till yrken inom hälso- och sjukvården.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag.

Rådets förslag på insats: Regioner och kommuner bör införa introduktions- och mentorskapsprogram för nytexaminerade professioner i hälso- och sjukvården.

Förvaltningen instämmer delvis i rådets förslag. Äldreförvaltningen ställer sig tveksam till att anställa nytexaminerade professioner som saknar erfarenhet inom kommunal hälso- och sjukvård. Däremot är förvaltningen positiv till att införa en strukturerad introduktion för nyanställd legitimerad personal. Staden har tagit fram en webbutbildning – introduktionsutbildning för sjuksköterskor inom äldreomsorgen. Äldreförvaltningen har genomfört en stadsövergripande introduktion till den kommunala hälso- och sjukvården för nyanställd legitimerad personal.

Rådets förslag till insats: Regioner, kommuner, universitet och högskolor bör genomföra insatser för att främja rekryteringen av underrepresenterat kön till yrken inom hälso- och sjukvården.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag.

Professorer och andra lärare vid universitet och högskolor

Rådets förslag till insats: Universitet och högskolor, regioner och kommuner bör i större utsträckning inrätta förenade anställningar även för andra yrkesgrupper än specialistutbildade läkare och tandläkare.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag. Förenade anställningar skulle bidra till att säkerställa god kvalitet i verksamheten och i den verksamhetsförlagda undervisningen samt bidra till kommunens och högskolans kompetensförsörjning.

Utbildning och forskning vid universitet och högskolor

Rådets förslag till insats: Universitet och högskolor bör enas om de kliniska moment som en student inom en viss hälso- och sjukvårdsutbildning ska kunna genomföra efter genomgången utbildning, oberoende av vilket lärosäte som utfärdar examen.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag dock behöver universitet och högskolor inhämta synpunkter och samverka med kommuner och regioner kring vilka kliniska moment en student ska kunna genomföra efter en examen.

Rådets förslag på insatser som kräver beslut av regering/riksdag som kan påverka stadens kommande uppdrag

Rådets förslag till insats: Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett nationellt ledarskapsprogram för chefer inom hälso- och sjukvård och tandvård.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag. Förvaltningen anser att det behövs en specifik ledarskapsutbildning för chefer inom kommunal hälso- och sjukvård.

Ledarskap i den kommunala hälso- och sjukvården kräver kunskap och förståelse för kärnverksamheten, ledning, styrning och organisation samt att kunna relatera till strukturella, kulturella och politiska faktorer i sin omgivning. Det behövs utöver goda kunskaper i Hälso- och sjukvårdslagen även god kunskap om socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionsnedsatta (LSS) Samtidigt behövs ett gott och hållbart ledarskap för att stötta medarbetare, säkerställa en god och hållbar arbetsmiljö och säkra kompetensförsörjningen i hälso- och sjukvården.

Rådets förslag på insats: Kravet på ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska kompletteras med krav på att ledningssystemet ska vara certifierat av ett ackrediterat certifieringsorgan.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag.

Rådets förslag på insats: Regeringen bör säkerställa att avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning (VULF-avtal) införs för vissa hälso- och sjukvårdsutbildningar i högskolan.

Förvaltningen instämmer i rådets förslag och lyfter betydelsen av samverkan mellan vårdgivare och högskola, en nationell handledarutbildning, IT-stöd för samordning av verksamhetsförlagd utbildning samt ett nationellt avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning. Förvaltningen instämmer i flera av rådets förslag på insatser. Dock önskar förvaltningen ett förtydligande om vilket förhållande som den förslagna nationella planen för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning har till andra styrdokument.

Förvaltningen ser svårigheter med att rådets föreslagna insatser hinner införas i nuvarande styrdokument för berörda aktörer då planen gäller 2025 – 2028.

Förvaltningen anser att vissa av rådets förslag till insatser i planen behöver en noggrannare kostnadsberäkning.